

Fred enligt Bibeln och juridiken

Vad är fred? Vad är folkrätt? Vad är rättvisa? Följande två artiklar tar upp dessa frågor både ur ett bibliskt och ett juridiskt perspektiv. Bibeln säger att Gud är försonaren som skapar fred. Vägen till varaktig fred och rättvisa är försoning med Gud och sina medmänniskor. Folkrätten, med sitt ursprung i den Westfaliska freden 1648, förändras i takt med tiden, och hur ska vi tänka när nya freds- och normaliseringsavtal upprättas som Abrahamavtalen förra året.

Politik är det möjligas konst har någon sagt – det som människor kan åstadkomma. Fred i Bibelns perspektiv är resultatet av försoning, där fientliga parter gjort upp. Gud är försonaren och skapar fred.

Fred och försoning är oskiljbara i Bibeln där den stora berättelsen är hur harmonin (*shalom*) som rådde i historiens gryning mellan människor och Gud förstördes men åter upprättades genom Guds ingripande. Konflikt och strid har kännetecknat mänskliga relationer allt från den dag då människan bröt sig ur relationen med Gud. Historiens avslutning kommer att möta dess början – starten och målet knyts samman genom Guds shalom.

Ett tillstånd av balans och ordning

I dagens Israel hälsar man med det hebreiska ordet *shalom*, eller arabiska *salam*. Det fungerar som det svenska ordet *hej*. Redan på Bibelns tid var detta ett hälsningsord och förekommer i Gamla testamentet ett 25-tal gånger.

Grundbetydelsen av shalom är ord

Westfaliska freden 1648 har fått sitt namn av det faktum att fredsförhandlingarna fördes i städerna Osnabrück och Münster. Målningen av Gerard Terborch från 1648 visar fredsdelegaterna i Münster.

som fullhet, fullbordan, helhet och upprättelse. Shalom är tillståndet av balans, ordning och harmoni på jorden och på livets alla områden: socialt, politiskt, själsligt och andligt. Motsatsen är kaos, dissonans, strid, konflikt, splittring, hat och fiendskap som resulterar i mental oro.

Människans liv i denna värld är valet att hänge sig åt kaos eller shalom. Gud erbjuder försoning – att människan vänder sig om till honom och bort från ondskan. Där uppstår Guds rike – shalom.

Det är till dem som gjort det bytet som Jesus riktar hälsningen *Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Känn ingen oro och tappa inte modet.* (Joh. 14:27) Paulus skriver om den upprättade gudsrelationen från tomhet och gnagande dåligt samvete till Guds värld: *Då vi nu har gjorts rättfärdiga genom tro har vi frid med Gud genom vår herre Jesus Kristus.* (Rom. 5:1)

Men Guds shalom är inte begränsad

till den inre själens friden. Paulus skriver att den mentala friden ska spilla över på sociala relationer: *Låt Kristi frid råda i era hjärtan, den som ni kallades till som lemmar i en och samma kropp.* (Kol. 3:15)

Upprättelse av hela skapelsen

Räddningen i Bibeln innebär försoning med Gud och att Guds shalom förvandlar individer och folk. Livet i Kristus är inledningen av upprättelsen av hela skapelsen: *Om någon är i Kristus är han alltså en ny skapelse. Det gamla är förbi, något nytt har kommit.* (2 Kor. 5:17) Det nya livet i Anden kännetecknas bland annat av frukterna glädje och frid. (Gal. 5:22) Människors upprättelse som individer och förenas i församlingen, är en föräning av förnyelsen av den globala skapelsen som väntar vid Jesus återkomst. Petrus proklamerar på tempelplatsen att Gud i en framtid sänder Messias som är bestämd för er, nämligen Jesus. Ho-

nom måste himlen ta emot tills de tider kommer då allt det återupprättas som Gud från urminnes tid har förkunnat genom sina heliga profeters mun. (Apg. 3:20-21)

Det råder alltså ett tydligt samband mellan frid med Gud och fred mellan människor. När Guds shalom blir tillräckligt etablerad påverkas relationen mellan nationer. Profeterna i Gamla testamentet förmedlar visionen om jordens förvandling från kaos till shalom. Paulus skriver om skapelsen som väntar otåligt efter befrielse ur sitt slaveri under förgängelsen och nå den frihet som Guds barn får när de förhärligas. Vi vet att hela skapelsen ännu ropar som i födslovåndor. (Rom. 8:19-23) Detta förverkligas vid Jesus återkomst till Jerusalem.

Freden går via Jerusalem

Det är i detta stora perspektiv som konflikten i Mellanöstern bör ses. Det handlar om mer än rätten till territorium. Striden om Jerusalem har inte bara politiska och religiösa förtecken som Islams tredje viktigaste plats, som säte för kristna kyrkor eller att Jerusalem redan gjordes till Israels huvudstad av David för 3 000 år sedan och var platsen för Herrens tempel. Det handlar ytterst sett om att vägen

till fred för universum går via Jerusalem. Profeten Sakarja beskriver på 500-talet före Jesus om Jerusalem som *en tung sten för alla folk. Var och en som lyfter den ska skada sig på den. Och jordens alla folk ska församla sig mot henne.* (Sak. 12:3)

Men en dag kommer då Jerusalem ska leva upp till sitt namn och bli en fredens stad för hela världen. Jesus ska anlända till Olivberget som Messias. Han beskrivs profetiskt som en erkänd och rättvis kung i Jerusalem (Sion) som förmedlar välgång till en tacksam mänsklighet: *HERREN är kung, folken bävar! Han tronar på keruberna, jorden skälver! HERREN är stor i Sion, upphöjd över alla folk. De prisar ditt namn, det stora och fruktade. Helig är han.* (Ps. 99:1-3)

Att välja försoning

Lösningen på konflikter i Mellanöstern går djupare än formuleringar i politiska slagord och proklamationer. Genuint fredsarbete är alltid motiverat. Men vägen till den varaktiga freden och rättvisan är försoning med Gud och människor som ger shalom som resultat.

Människor kan välja försoning. Relationen mellan Josef och hans tio äldre syskon är ett exempel där familjen som präglats av hat enades efter att först

försonats med varandra. Josef som den drabbade parten hyste inte agg eller behov av hämnd på förövarna, utan såg en mening med sitt lidande på grund av sin relation till Herren. Syskonen som hade hatat Josef och sålt honom som slav omvände sig från sin dåliga attityd och lät sig försonas med Josef. Det ledde den gången till räddning inte bara för familjen utan för hela Mellanöstern. Denna berättelse är en i raden av exempel, unika för den antika litteraturen, där upplösningen inte är hämnd utan försoning.

Ett annat exempel är relationen mellan Isak och Ismael. Judar och araber åberopar båda som folk Abraham som stamfader, judar genom Isak och araber via Ismael. Redan tidigt blev det en djup antagonism mellan de båda syskonen och de kunde inte leva tillsammans. Men vid Abrahams begravning möttes de och begravde tillsammans sin fader. (1 Mos. 25:9)

Det är en profetisk signal för alla och hopp om en ny era för palestinska kristna och messianska judar – återkomsten av Jesus till Jerusalem som fredsfursten. (Jes. 9:6)

Göran Lennartsson

Styrelsemedlem i Shalom över Israel

Folkrätten reglerar förhållandet mellan stater

Folkrättens ursprung brukar sägas vara den Westfaliska freden 1648. Även nationalstaternas framväxt hänförs till denna fred. Freden innebar slut på religionskrig (det trettioåriga kriget) och en ny politisk ordning baserad på tolerans, samarbete och maktbalans.

Folkrätt är ett område inom juridiken. Folkrätt kan också benämnas internationell offentlig rätt och reglerar förhållanden mellan stater. Det finns regler om diplomatiska relationer, fiske, utvinning av naturresurser i haven, användning av militärt våld, men också lagföring av terrorister och mänskliga rättigheter.

Folkrätt är det som styr hur nationer interagerar och hur de behandlar varandra. Suveräna stater är grunden för folkrätten. En stat anses som suverän när den har jurisdiktion (befogenhet eller makt) över sitt folk och sitt land. Det behöver alltså finns tre ingredienser för att man ska kunna prata om en stat; en regering, ett territorium och

ett folk.¹ En stat är suverän när den har frihet att fatta sina egna beslut och oberoende styra över sitt territorium. Alla stater anses likvärdiga och man lägger sig inte i varandras interna angelägenheter.

Folkrätten förändrades i och med FN:s tillkomst

När man lyssnar på nyheterna är det lätt att tro att det inom folkrätten finns ett entydigt regelverk ungefär på samma sätt som vi har nationellt i Sverige; till exempel arvsrätt, straffrätt och skatterätt. Riktigt så enkelt är det dock inte. Traditionellt finns det inte något

¹ Se Montevideokonventionen 1933.

direkt överordnat system utan stater bestämmer själva folkrättens innehåll. Nationerna skapar alltså själva dessa regler. De juridiska grundstenarna (rättskällorna) är för det första den praxis (sedvana) som utvecklas genom nationernas agerande. Ett exempel på det är principen att slaveri inte är tillåtet. En annan princip är staters rätt till självbestämmande. Den andra rättskällan är de traktat (avtal) som stater sluter med varandra. Dessa avtal är bindande och när man sluter sådana avtal ger nationer upp en del av sin suveränitet. Ett exempel på detta är FN-stadgan, miljösmål i Parisavtalet eller Abrahamavtalen².

Folkrätten genomgick en förändring i och med att FN bildades den 24 oktober 1945. Världen hade då misslyckats och man ville hindra ytterligare katastrofer. FN består av självständiga stater som slutit sig samman för att arbeta för fred men också för ekonomiskt och sociala framsteg. FN hade från början 51 medlemsstater. Idag är de 193 medlemsstater.

FN stadgan anger fyra mål:

1. Att upprätthålla internationell fred och säkerhet.
2. Att utveckla vänskapliga förbindelser mellan länderna.
3. Att genom internationellt samarbete främja utveckling och respekt för mänskliga rättigheter.
4. Att utgöra en medelpunkt för länders samverkan för att nå dessa mål.

FN:s generalförsamling

FN:s generalförsamling består av alla de 193 medlemsnationerna och de diskuterar vilket globalt problem som helst, deras resolutioner (beslut) är inte bindande. Säkerhetsrådet består av fem permanenta medlemmar (USA, Ryssland, Kina, Storbritannien och Frankrike) samt av tio icke permanenta medlemmar. Säkerhetsrådet handlägger bara frågor om fred och säkerhet. Deras resolutioner är bindande om de fattas enligt kapitel 7 i FN-stadgan. Det krävs nio av 15 röster för att få igenom en resolution. De permanenta medlemmarna har veto. Det finns väldigt få bindande resolutioner från Säkerhetsrådet enligt sjunde kapitlet i FN-stadgan, men ett exempel är Iraks invasion av Kuwait.

Folkrätten förändras

Folkrätten förändras hela tiden i takt med att nationer ändras. Globaliseringen spelar givetvis sin roll här. Man skulle idag, kanske lite tillspetsat, kunna definiera internationell (ofentlig-) rätt eller folkrätt som ett språk för att uttrycka sina politiska ståndpunkter. Ett exempel skulle kunna vara när generalförsamlingen upprepade gånger kritiserar Israel. De senaste sex åren har de uttalat 112 resolutioner mot Israel och 42 stycken mot resten av världen, varav sex stycken mot Nordkorea. Det handlar alltså om politik. Att det upprepas hela tiden gör dock

att det till slut finns risk att det blir en princip eller lag.

Sedan mötet i Khartoum 1967 har det arabiska förhållningssättet mot Israel varit: Nej till erkännande, Nej till fred och Nej till förhandling. Lyssnar man på debatterna i FN inser man snabbt att ”konflikten i Mellanöstern” först och främst är mellan Israel och Palestina, trots att konflikten i Syrien årligen tagit lika många liv som hela den halvsekelånga konflikten mellan Israel och Palestina. Konflikten mellan Iran och Irak skördade tio gånger fler dödsoffer än Israel-Palestinakonflikten hittills gjort. Den bärande tanken har varit att hitta en lösning på ”konflikten” och först då skulle det kunna bli fred i Mellanöstern.

Abrahamavtalen

Men nu har Israel slutit fredsavtal med Förenade Arabemiraten, Marocko, Sudan och Bahrain. Framtiden får utvisa vad konsekvenserna blir och hur dessa länder kommer agera i till exempel generalförsamlingen. Men det skadar inte att som medlem i Shalom över Israel be att dessa normaliseringsavtal blir allt det som de har potential att bli.

Helena Marmros

Styrelseledamot i Shalom över Israel

Framtiden får utvisa konsekvenserna av Abrahamavtalen. På bilden ses delegationerna från Förenade Arabemiraten och Bahrain som deltog i ceremonin att tända ljuset den femte natten under Chanukka-högtiden.

² Avtalet som undertecknades av Förenade Arabemiraten, Bahrain, Israel och USA den 15 september 2020. Senare har även Marocko och Sudan slutit fredsavtal med Israel.